

DIZAINA NOZARES PIEDĀVĀJUMS PROGRAMMĀ “LATVIJAS SKOLAS SOMA”

Izstāde “Rok–darbi”

Kas? Dekoratīvās mākslas un dizaina muzejs

Kad? Pēc pieprasījuma līdz 30. decembrim; klātienes norise

Kam? 1.–12. klase

Izstāde “Rok–darbi” aicina no 21. gadsimta perspektīvas atklāt vairāku paaudžu latviešu tekstilmākslinieku atstāto mantojumu, kas glabājas Dekoratīvās mākslas un dizaina muzeja krājumā, sniedzot ieskatu Latvijas tekstilmākslas tapšanas gaitā un rosinot apbrīnot daudzveidīgu, krāsainu un spilgti individuālu radošo rokrakstu parādi.

Vadmotīvs izstādei ir garbārķšu jeb ziemeļnieku tehnika, kuras aizsākumi meklējami rokdarbnieču un mājaudēju darbos. Tehnika sākotnēji lietota paklāju un siltu bārkstainu sienassegu darināšanai, ar laiku kļūstot par neatņemamu mākslinieciskās izteiksmes iespēju laikmetīgu tekstildarbu radīšanā. Tā ne vien dažādo tekstiliju virsmas faktūru, bet arī izceļ kompozīcijas zīmējumu, veido trīsdimensiju apjomu, panāk gaismēnu spēles un krāstoņu variācijas, jūtīgāk izsaka autora ieceru.

Izstādi papildina nodarbības skolēniem. Plašāk: <https://www.lnmm.lv/dekorativas-makslas-un-dizaina-muzejs/izglitiba/aktualo-izstazu-programmas/nodarbiba-skoleniem-119>.

Bezmaksas īsfilmas “Dizaina stāsti”

Kas? Dekoratīvās mākslas un dizaina muzejs

Kad? Pēc pieprasījuma; digitāla norise

Kam? Visi interesenti

“Dizaina stāsti” ir Dekoratīvās mākslas un dizaina muzeja sen lolota iecere dokumentālo filmu formātā iepazīstināt ar Latvijas dizaina nozīmīgākajām personībām un notikumiem. Video pieejami muzeja [Youtube.com](https://www.youtube.com) profilā. Leģendārie mākslinieki un dizaineri dalās savā pieredzē, atklājot jaunas, vēl neizpētītas dizaina vēstures lappuses. Vizuāli bagātīgās videofilmas būs saistošas plašam auditorijas lokam, izglītojot, iedvesmojot un izceļot Latvijas kultūras vēstures faktus padziļinātā tvērumā.

Pirmās trīs videocikla sērijas fokusējas uz Latvijas dizaina pirmsākumiem un radošo vidi 20. gadsimta 60.–80. gados. Filmu varoņi – starptautiski atzītais dizaina un kinētiskās mākslas teorētiķis un praktiķis Valdis Celms (1943), viens no vadošajiem kinētiskās mākslas pārstāvjiem Latvijā Artūrs Riņķis (1942), mākslinieks, kritiķis, kurators un publicists Jānis Borks (1946). Spilgto un harizmātisko personību intervijas ir ne tikai laikmeta dokumentālā

liecība, bet arī poētisks ceļojums mākslinieku atmiņās, radošajā daudzveidībā, sapņos, ideālos un viņu attiecībās ar tolaik valdošo realitāti.

Tiešsaistes nodarbība “No-zīmes: Naudas stāsti”

Kas? Latvijas Nacionālais mākslas muzejs sadarbībā ar Latvijas Banku

Kad? Pēc pieprasījuma; digitāla norise

Kam? 1.–4. klase

Tiešsaistes nodarbībā “No-zīmes: Naudas stāsti” sākumskolas klašu skolēni uzzina vairāk par to, kāds ir naudas un tās dizaina veidošanas stāsts, ceļš no idejas līdz praktisku risinājumu izvēlei. Izmantojot interaktīvus uzdevumus, kurus papildina dažādu nozaru speciālistu video, soli pa solim tiek atklātas naudas tapšanas ceļš.

Nodarbības sākumā Latvijas Bankas Finanšu pratības daļas vadītājs Kaspars Kravinskis stāsta par naudas dizaina galvenajiem elementiem un simboliem, kuri atšifrē dažādu kultūru mainīgās vērtības un tradīcijas. Tālāk seko uzdevums, kurā pašiem skolēniem jāizveido naudas vēsturiskās attīstības secība. Nodarbības turpinājumā māksliniece Ligita Franckeviča caur piemēriem atklāj darba procesu, kā no dizaina un skices nonākt līdz gatavai monētai, sekojošā uzdevumā skolēniem piefiksējot, kādi ir nepieciešamie materiāli un instrumenti šī procesa īstenošanai. Par kolekcijas monētām, to unikālo stāstu un veidošanu secīgi parāda tēlnieks Ivars Drulle, noslēgumā aicinot skolēniem aizdomāties, ko viņi vēlētos redzēt uz monētas, kā tas varētu izskatīties, attēlojot zīmēšanas uzdevumā abas monētas puses.

Tiešsaistes nodarbība “No-zīmes: Naudas dizains un māksla”

Kas? Latvijas Nacionālais mākslas muzejs sadarbībā ar Latvijas Banku

Kad? Pēc pieprasījuma; digitāla norise

Kam? 5.–9. klase

Pamatskolas vecuma skolēniem tiešsaistes nodarbība “No-zīmes: Naudas dizains un māksla” veidota, lai parādītu un izskaidrotu, cik liela ir dažādu mākslu sintēze un speciālistu iesaiste, lai radītu gala produktu – naudu. Izmantojot video stāstījumus, spēles elementus ar dažādiem uzdevumiem, kuros nepieciešams meklēt atbildes, diskutēt, kritiski izvērtēt un sniegt savu viedokli, skolēni uzzina arī to, kā radoši izmantot atkārtoti lietojamus materiālus, aktualizējot ekoloģijas un reciklēšanas tēmas.

Vispirms mākslinieks, bijušais Latvijas Bankas monētu dizaina komisijas vadītājs Laimonis Šēnbergs palīdz saprast, kas priekšmetus padara par mākslas darbiem vai dizaina objektiem, sniedzot ieskatu naudas dizaina izvērtēšanas procesa aizkulisēs. Pēc stāstījuma seko atmiņas uzdevums, kas pārbauda skolēnu klausīšanās prasmes. Arhitekts Mārcis Kalniņš atbild uz jautājumiem, kas veido monētas dizainu, kā domāt par ilgtspējību un ekoloģiju naudas izveidē. Apskatot “zaļās domāšanas” pusi, skolēniem jāizsaka savas domas, kādas ar dabas un cilvēka mijiedarbību saistītas tēmas vēl būtu pietiekoši aktuālas attēlojumam uz naudaszīmēm. Gleznotāja, Latvijas Mākslas akadēmijas asociētā profesore Vija Zariņa savos darbos izmantojusi sasmalcinātas latu banknotes kā materiālu. Lai gan darba process atšķīrās no

ierastās eļļas gleznošanas, tapa gleznas – naudas noslēpumainās sejas. Video iedvesmoti, skolēni rada savas idejas, ko veidotu no sasmalcinātām banknotēm. Vai tas būs mākslas darbs? Varbūt tas būs kāds ikdienā lietojams objekts?

Tiešsaistes nodarbība “No-zīmes: Dizains un pieejamība”

Kas? Latvijas Nacionālais mākslas muzejs sadarbībā ar Latvijas Banku

Kad? Pēc pieprasījuma; digitāla norise

Kam? Visi interesenti

Tiešsaistes nodarbība “No-zīmes: Dizains un pieejamība” vidusskolas klašu skolēniem aktualizē tēmas, kas saistītas ar sociāli iekļaujošajiem pakalpojumiem un resursu pārvaldību pakalpojumu dizainā. Nozaru speciālistu video stāstījumi un uzdevumi, kas liek kritiski domāt, argumentēt savas domas, darboties grupā un “iekāpt citu cilvēku kurpēs”, apskatot jautājumus par vides dizaina risinājumiem, balstoties uz dažādu cilvēku vajadzībām.

Nodarbības ievadā mākslinieks Artūrs Analts stāsta par universālā dizaina principiem, kas sniedz iespēju naudu ērti lietot cilvēkiem arī ar redzes traucējumiem. Lai turpinātu iesākto tēmu, seko uzdevumi, kas mudina darboties grupā, apskatot mūsdienu norēķinu sistēmu, dizaina risinājumus un pieejamību dažādām sabiedrības grupām. Pēc diskusijas daļas seko dizainera, Latvijas Bankas monētu dizaina komisijas vadītāja Edgara Zvirgzdiņa video, kas atklāj, ka nauda un tās dizains ir vērtību nesējs jebkurā kultūrā un laikā. Apskatot neseno vēsturi, jauniešiem jāizdara secinājumi, kādas kultūras vērtības nes eiro un lata banknotes, kas tām ir kopīgs, kas atšķirīgs. Noslēgumā pakalpojumu dizaina stratēģe Liene Kupča uzsver izmaiņas finanšu pakalpojumos mūsdienās un to, kā dizains komunicē par drošību un lietotāju pieredzes izpētes svarīgumu.

Izglītojoša un izzinoša programma “Anšlavs Eglītis. No Inciema līdz Holivudai”

Kas? Anšlava Eglīša ekspozīcija Inciemā

Kad? Pēc pieprasījuma; klātienēs norise

Kam? 5.–12. klase

Nodarbības uzmanības centrā ir trimdas rakstnieks, dramaturgs, dzejnieks un korespondents Anšlavs Eglītis. Skolēni tiks iepazīstināti ar rakstnieku video formātā – kas ir Anšlavs Eglītis, kā viņš nonāca Inciemā, ko viņš te darīja un kāpēc viņa ceļš aizveda līdz pat Holivudai, kur Anšlavs Eglītis darbojās kā kino žurnālists un tikās ar tā laika kino zvaigznēm.

Inciema torņa 2. stāvā izvietota ekspozīcija “anšlavs eglītis. jaunais cilvēks”, kurā var iepazīties ar rakstnieka dzīvesgājumu vizuāli uztveramā veidā. Veidojot ekspozīciju par rakstnieka personību un daiļradi, izveidota arī interaktīva grāmata, kura dod iespēju apmeklētājiem “sarunāties” ar Anšlavu Eglīti. 3. stāva nelielajā viesistabā izveidota Anšlava lasītava, kurā ir apkopota gandrīz visa rakstnieka daiļrade.

Telpa ir veidota kā grāmata – stāsts bez robežām, pilns humora, neraugoties uz grūtībām, meklējot savu pašizpaušmes ceļu. Ekspozīcijas dizaina pamatā izmantots “Bauhaus” mākslas

virziens. Pētot un iepazīstot Anšlava Eglīša personību, veidojot ekspozīcijas dizaina konceptu neviens cits virziens nebija tik tuvs un atbilstošs, kā “Bauhaus” – nebaidīties no visa jaunā, spēt paraudzīties uz lietām no cita skatu punkta, eksperimentēt un būt “jaunajam cilvēkam” saskan gan ar Anšlava Eglīša personību, gan “Bauhaus” garu, kuri veidojušies vienlaicīgi.

Mijiedarbībā ar ekspozīcijas saturu – Anšlava biogrāfiju – skolēni tiks rosināti domāt par dzīvē svarīgiem jautājumiem – ko var panākt ar neatlaidību un uzdrīkstēšanos, cik nozīmīgi ir nepazaudēt sevi plašajā pasaulē un spēt paraudzīties uz lietām no citu skatu punkta.

Muzejpedagoģiskā nodarbība “Herbārija stunda Stenderu apartamentos”

Kas? Liepājas 17.–19. gadsimta interjera muzejs. Hoiķeres kundzes viesu nams.

Kad? Pēc pieprasījuma; klātienēs norise

Kam? 1.–9. klase

Mujejpedagoģiskās nodarbības “Herbārija stunda Stenderu apartamentos” laikā skolēni iepazīs muzeja ēkas vēsturi un restaurācijas procesu, kā arī radīs priekšstatu par Latvijas kultūras mantojuma daudzveidību.

Nodarbība norisināsies muzeja 19.–20. gadsimta mijas ekspozīcijā jeb Stenderu ģimenes dzīvoklī, kur iespējams vērot pārsteidzošu tapešu kolekciju, podiņu krāsnis, greznas mēbeles, izšūšanas rokdarbu galdu, porcelāna servīzes, bērnistabā atrodamās rotaļlietas un leļļu māju un citus tam laikam raksturīgus interjera priekšmetus un dekorus.

Nodarbības laikā īpaša vērība tiks pievērsta tieši ekspozīcijā redzamajiem ziedu dekoriem, mēģinot izprast ziedu kā dekoru nozīmi, kā arī to pielietojumu interjera noformējumā.

Nodarbības noslēgumā iegūtās zināšanas tiks nostiprinātas radošajā darbnīcā, kurā skolēni apgūs iemaņas, veidojot kompozīciju no sausajiem ziediem.

Hoiķeres kundzes viesu nams 1835. gadā nonāca Kristofa Vilhelma Stendera īpašumā un viņš ar ģimeni pārcēlās uz šo namu dzīvot. Stendera kungs studēja jurisprudenci, kā arī darbojās kā notārs Liepājā. Ēkas pirmajā stāvā tika ierīkoti veikali un telpas birojiem, turpretī otrais stāvs tika pārbūvēts un pielāgots Stenderu ģimenes vajadzībām. Tur iekārtoja ģimenes dzīvokli ar greznām istabām, kas atbilda ģimenes materiālajam stāvoklim.

Mujejpedagoģiskā nodarbība “Otējumi. Bauskas muzeja pūralāžu stāsts”

Kas? Bauskas muzejs

Kad? Pēc pieprasījuma; klātienēs norise

Kam? 1.–9. klase

Mujejpedagoģiskajā nodarbībā “Otējumi. Bauskas muzeja pūralāžu stāsts” skolēni tiek mudināti atšifrēt senču gleznojumos uz etnogrāfiskajām mēbelēm ietvertu simbolu nozīmi un vērtību kodu.

Atrodieties muzeja atklātajā krātuvē “Pūra lādes”, kurā apskatāma Zemgalē darinātu pūra lāžu un pūra skapju kolekcija (18. gs. 2. puse–20. gs. 30. gadi), audzēkņi iepazīst otējumus, kas ir no 17. gadsimta beigām līdz 20. gadsimta sākumam zīmēti vai gleznoti dekoratīvi motīvi uz etnogrāfiskajām pūra mēbelēm. Sarunā ar muzejpedagogu skolēni tiek mudināti pētīt otētos

motīvus (ziedi, putni, dzīvnieki) un gūst informāciju par vienu no būtiskākajiem ģimenes godiem latviešu tradicionālajā kultūrā – kāzām. Skolēnu uzdevums ir atšifrēt senču gleznojumos caur simboliem nodoto ziņu jaunajai ģimenei un tajā iekļautās vērtības: uzticību, čaklumu, spēcīgu ģimeni, labklājību.

Patstāvīgā un radošā darbā, izmantojot gumijas spiedogus ar otējumu motīviem, skolēni veido paši savus otējumus, gan ievērojot krājumā redzēto otējumu kompozīciju, simetriju un simbolu izkārtojumu, gan radot oriģinālu otējumu ar mērķi izpausties jaunradē un gūt iedvesmu un prieku no otējumu dekoratīvitatē.

Muzejpedagoģiskā nodarbība “Latvijas modes vēsture 10 priekšmetos”

Kas? Modes muzejs

Kad? Pēc pieprasījuma; klātienes norise

Kam? 10.–12. klase

Rīga izsenis ir bijusi modes pilsēta, un modes joma vēl aizvien ir ļoti svarīga Latvijas kultūras un ekonomikas daļa. Kā mums tas izdevies? Un kas bijis raksturīgs Latvijas modei dažādās 20. gadsimta desmitgadēs?

Šajā nodarbībā skolēni apskatīs 10 priekšmetus no Modes muzeja kolekcijas un izpētīs, ko tie var pastāstīt par Latvijas modi 20. gadsimtā: noskaidros, kāpēc Rīgu dēvēja par “mazo Parīzi”, kāda nozīme bijusi Rīgas ģeogrāfiskajam novietojumam, kā mums par spīti milzīgām grūtībām padomju laikā izdevās saglabāt un turpināt iemaņas un tradīcijas, kas palīdz augt un veidoties mūsdienu Latvijas modei.

Nodarbība sniegs ieskatu būtiskos Latvijas 20. gadsimta vēstures posmos – no 20. gadsimta sākuma līdz pat 80. gadu beigām. Tos palīdzēs akcentēt nodarbības vizuālā prezentācija, kas papildinās muzeja eksponātus un palīdzēs orientēties ne vien katra perioda modē, bet arī Latvijas vēstures būtiskākajos pavērsienos. Tāpat prezentācija palīdzēs sekot līdzi laika skalai. Prezentācijas noslēgumā būs īss ieskats arī mūsdienu Latvijas modē. Nodarbība dos priekšstatu par tiem faktoriem, kas ietekmējuši Latvijas modi un tās attīstību. Nodarbībai sekos Modes muzeja izstādes apmeklējums.

Izglītojoša nodarbība “Marienburgas astotā brāļa noslēpums”

Kas? Alūksnes Tūrisma informācijas centrs

Kad? Pēc pieprasījuma; klātienes norise

Kam? 5.–12. klase

Alūksnes viduslaiku pils Dienvidu torņa ekspozīcija “Marienburgas astotais brālis” ir mūzikas un gaismas vēstījums par pils astoto torni, kurš saglabājis savu vēsturisko apjomu un kurš atceras visu, kopš Marienburgas pils dzimšanas – no Marijas pasaules rašanās brīža – līdz pat šodienai. Ekspozīcijas tapšanas procesā apvienojās vairāki izcili mākslinieki: dramaturgs Lauris Gundars, komponisti Mārtiņš Brauns un Artūrs Maskats, skaņas dizainers Sigvards Kļava un dizaina birojs “H2E”. Teiksmu ar Ojāra Vācieša vārdiem iedziedājis Latvijas Radio koris.

Nodarbības mērķis ir rosināt 7.–12.klašu skolēnu interesi par vēstures nozīmi, sasaistot to viduslaikiem Alūksnē, Lielo Ziemeļu karu, muzikālās teiksmas izzināšanu, kā arī kultūras mantojuma dažādību. Klausoties un skatoties ekspozīciju, skolēniem ir iespēja ne tikai dzirdēt profesionālu sniegumu mūzikā, bet arī izjust dažādu emociju gammas.

Nodarbības pirmajā daļā skolēni iepazīstas ar Alūksnes viduslaiku pils vēsturi un atjaunotajā Dienvidu tornī apmeklē ekspozīciju, savukārt otrajā daļā noskaidro Marienburgas pils kādreizējās funkcijas – Dienvidu torņa nozīmi pils uzturēšanā, izzin Livonijas ordeņa pils noslēpumu.

Izglītojoša nodarbība “Stikla pūtēji laiku lokos”

Kas? IK “Raena”

Kad? Pēc pieprasījuma; klātienēs norise

Kam? 1.–6. klase

Nodarbībā Līvānu stikla un amatniecības centrā skolēni iepazīst stikla rašanās vēsturi, uzzina, kā stiklam rodas dažādas krāsas, kāda bijusi stikla pielietošanas vēsture pasaulē un Latvijā. Skolēni apskata stikla figūriņu kolekciju, kā arī vēro praktiskus demonstrējumus stikla veidošanā, redzot, kā stikls maina formu, to izstiepjot, izpūšot utt.

www.latvijasskolassoma.lv #LatvijasSkolasSoma